

# MAGYAR PÆDAGOGIAI TÆRSASÆG.

## XVII. nagy-gyűlés 1909. évi január hó 23-án.

Jelen vannak: dr. *Erődi Béla* elnöklése mellett Molnár Viktor államtitkár, dr. Fináczy Ernő elnök, Badics Ferenc, Böngérfi János, Bardócz Pál, Baló József, Bozóky Endre, Bartos Fülöp, Barna Mihály, Berkes Imre, Berta Ilona, Balog Péter, Cherven Flóris, Éltés Mátyás, Erődi Ernő, Finály Gábor, Fülöp Áron, Geöcze Sarolta, Gyulay Béla, Gyulai Ágost, Goldzieher Károly, Gopcsa László, Heinrich Gusztáv, Haypál Benő, Havas Gyula, Havas Irma, Hahóthy Sándor, Hermann Antal, Havas István, Hegedűs Béla, Hornyánszky Gyula, Imre Sándor, Jancsó Benedek, Juba Adolf, Katona Lajos, Katonáné Thuránszky Irén, Kármán Mór, Kiss Károly, Kovács János, Komáromy Lajos, Körösi Henrik, Körösi Sándorné, Kerékgyártó Elek, Kunfalvi Rezső, Korniss Gyula, Kirchner Béla, Kemény Ferenc, Laky Dániel, Lázárné Kasztnér Janka, Moldoványi L., Maurer Rezső, Miklós Gergely, Miklós Elemér, Málnai Mihály, Nagy László, Perényi L., Pösch Árpád, Palágyi Lajos, Radó Vilmos, Radisics Jenő, Rombauer Emil, Radnai Rezső, Reichenhaller Kálmán, Sebestyenné Stetina Ilona, Sebestyén Gyula, Spitzkó Lajos, Somogyi Géza, Sebestyén Károly, Székely György, Szkunzevics Kornél, Török Árpád, Vangel Jenő, Waldapfel János, Varga Ottó, Weszely Ödön, Walter Gyula pærlatus, Wagner Alajos, Volenszky Gyula, Várdai Szilárd, Winkler Lajos, Quint J., Zsengeri Samu, Zombory I. János, Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző. A felsoroltakon kívül igen nagy számban vendégek.

I. *Erődi Béla* elnök jelenti, hogy Berzeviczy Albert, a társaság tiszteletbeli tagja, táviratban mentette ki elmaradását. Az ülést hosszabb beszéddel nyitja meg, melynek címe: *A londoni magyar kulturális kiállítás és tanulságai.*

(A beszédet I. folyóiratunk jelen füzetének 80. lapján).

A Társaság tapssal és lelkes éljenzéssel jutalmazta a tanulságokban bővelkedő előadást.

II. *Gyulai Ágost* emlékbeszédet tartott néhai *Kiss Áron* al-elnökről.

(Megjelenik folyóiratunk következő számában.)

*Elnök* köszönetet mond a Társaság nevében előadónak a szép emlékbeszédért, amelyet kegyeletes érzéssel hallgatott meg a nagygyűlés. Az emlékbeszéd ismét közelébb hozta elénk annak a férfiúnak munkás életét, akinek kedves alakja — bár elköltözött körünk-ből — mindig meg lesz örököltve a mi lelkeinkben.

III. *Gyulai Ágost* titkár felolvassa a Társaság egy évi munkásságáról szóló jelentését.

Tisztelt Társaság!

Midőn társasági életünk egy esztendejének, a XVII.-nek leteltével ismét szerencsém van e helyről felszólalnom s a Társaságnak 1908. évi munkálkodásáról beszámolnom, nem szólhatok ugyan föl-tünő, különös eseményekben gazdag esztendőről, de újra számot adhatok — mint már eddig minden alkalommal — arról a folytonos, kitartó, becsületes munkásságról, mellyel Társaságunk alakulása óta állandóan arra törekedett, hogy a pædagogia tudományát mennél szélesebb körben művelve, közös ideálok ápolására összehozza a magyar tanügy legkülönbözőbb terein munkálkodókat, a népiskola lelkes munkásaitól kezdve az egyetem tudós professzoraiig és a magyar oktatás-ügyet gondozó kormányférfiakig. Ez állandó törekvés kell, hogy közelebb hozza Társaságunkat céljaihoz: a magyar közoktatásügy szellemi tartalmának mind nagyobb gyarapodásához s az összes közoktatás-ügyi kérdések szoros összetartozása érzésének erősödéséhez. Társaságunk épen e magasabb céljai elérésére igyekezett az elmúlt évben is tudományos, nemzeti munkájában való részvételre megnyerni a magyar tanügy leghatalmasabb s legkisebb tényezőjét egyaránt.

Ilyen értelemben fogva föl Társaságunk munkaprogramját, a mi világunkba tartoznak és valóban örömünkre szolgálhatnak azok az érdekesebb események, melyek — részben Társaságunk keretén belül, részben ugyan azon kívül, de, Társaságunk büszkeségére, tagtársaink munkássága folytán — az elmúlt év pædagogiai krónikájának lapjain följegyezték. Ez eseményekben való közvetlen vagy közvetett részese-désünk ugyanis újabb biztató jeleit adja Társaságunk óhajta való-sulásának, hogy mindinkább körülle, mint középpont körül, kristályo-sodnak a magyar pædagogiai gondolatok és törekvések összes ala-kulatai.

Ebből a szempontból bátorkodom fölidézni tisztelt tagtársaim emlékezetében közoktatásügyünk jelenlegi vezérének, a mult évi nagygyűlésünkön Társaságunk tiszteleti tagjává választott Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak szép szavait, melyek-kel a tagsági díszoklevél átadásakor nála tisztelgő nagyszámú küldöttség előtt Társaságunknak kezdettől fogva gyökeresen nemzeti törekvéseit

méltányolva, a Társaság buzgó munkásául igérkezett. E harmoniából, mely a magyar pædagogia ideáljait kifejező Társaság s a praktikus pædagogiai alkotásokat létrehozó kormányzat között ilyen módon fõnáll, áldásnak kell fakadnia. Úgy legyen!

A magunkénak vallott eszmekörbõl eredt az a gondoskodás, mellyel a tanügyi kormányzat az elmúlt év folyamán fölvetette a folyóiratunk hasábjain is nem egyszer tárgyalt szabad tanítás kérdését s mindnyájunknak élénk emlékezetében vannak az ebben az ügyben lefolyt an két tárgyalásai, melyek oktatásügyünknek egy elég nagy multtal bíró, de teljesen szervezetlen ágában való rendszeres nemzeti alkotást céloznak s melyekben nagyrészt épen tagtársaink közül számosaknak volt alkalmuk idevágó gondolataikat elõadni.

S ha ilyen módon alkalma volt Társaságunknak közvetve részt venni egy születendõ alkotás fölötti reménykedésben, közvetlenül is részt vett abban az örömben, mely az egész magyar pædagogiai világot eltölthette, midõn az elmúlt évben, a középiskolai törvény megalkotásának 25 éves fordulóján egy negyed század tapasztalataival megállapította, hogy Trefort Ágostonnak e törvénye a magyar nemzeti mûveltség erõs várává lett s méltán sorakozik Eötvös Józsefnek nép-oktatási törvénye mellé.

Emellett szintén Társaságunknak az élet mozgalmaival való kapcsolatát jelenti az, hogy — bár az aktualitásokat keresve nem keresi — alkalma nyílt mégis nem egy pædagogiai napi kérdés tárgyalásában részt venni, midõn a polgári iskola kérdése, a magyar nyelvnek tanítása nemzetiségi vidékeken, a nevelés sorsának a szocializmussal való összefüggése, a katonai nevelésnek és a polgári nevelésnek kapcsolata sorra elékerültek Társaságunkban és nem egyszer bõséges eszme-cserére adtak alkalmat. S midõn Társaságunk ez aktualitások tárgyalásában is mindig a napi események fölõ emelkedve, elvi magaslatról hallatta szavát, komoly tradícióinak megfelelő eljárásával bizonyára fõn említett céljainak tett becses szolgálatot.

Hasonló módon szolgálnak Társaságunk 1908. évi életének hátteréül azok a pædagogiai események és mozgalmak, melyek — bár Társaságunk tulajdonképeni munkakörén kívül — a magyar pædagogiai közvélemény érdeklõdését igénybe vették. Ezek közül a Társaságunk kebelén kívül végbement pædagogiai vonatkozású mozgalmak közül különös örömmel tölthette el Társaságunkat az elmúlt évben a londoni magyar kiállítás kulturális, fõképen tanügyi részének komoly tényezõk, elfogulatlan bírálók részérõl elismert kiváló erkõlesi sikere, mely diadalmasan vitte a nagyvilág egyik legmûveltebb s nemzeti nevelés dolgában elsõrangú, nevelése által óriási nemzeti erõre jutott népe elé a magunk tanügyét s melyben az oroszlánrész épen a kiállít-

tást rendező alelnökünké volt. E kiállítás tanulságait épen a mai elnöki megnyitó tárta elénk mindnyájunk okulására. De nem jelentéktelen reánk nézve az az esemény sem, hogy az elmúlt évben az ugyancsak Londonban tartott morálpædagogiai kongresszuson Társaságunk munkaereje elnökünknek, két alelnökünknek s több tagtársunknak részvételében s fölszólalásaiban érvényesült.

Ha illetén módon megkeressük Társaságunk kapcsolatait a pædagogiai élet jelenségeivel, nem hagyhatjuk említés nélkül, sőt büszkén sorozhatjuk Társaságunk elmúlt évi közvetve létrejött sikerei közé tudományos pædagogiai irodalmunk néhány olyan jeles termékét, mely ugyan a Társaság keretén kívül, de Társaságunk néhány kiváló tagjának tudományos munkássága folytán gyarapította a magyar pædagogia jó hírnevét. Néhány becses könyvet értek e termékek alatt: a több tagtársunk részvételével készült s az angolok közt tanügyünk híret széthordó *Education in Hungary* c. hivatalos kiadványt, *Alexander Bernát* tagtársunknak jeles művét *A művészet értékéről és a művészeti nevelésről*, *Nagy László* tagtársunk könyvét *A gyermek érdeklődésének lélektanáról*, *Pauler Ákos* tagtársunknak pædagogiai vonatkozásaiban is kiváló és hasznos munkáját *Az ethikai megismerés természetéről* s szerkesztőnknek *Weszely Ödönnek* bár végsőnek említett, de nem utolsó, testes, szép kötetét, melynek címe *A modern pædagogia útjain*. Egy esztendőnek ez elég gazdag termése bizonyára nem mutatja szegénynek Társaságunk szellemi kincsesházát.

Mindamellett azonban természetesen szorosabb értelemben Társaságunk munkásságához csak azt számíthatjuk, ami tisztán szervezetének keretén belül, merőben saját eszközeivel ment végbe.

E tekintetben sem maradt el Társaságunk az előbbi évekhez képest. Üléseink — habár tudvalevőleg a sok tanügyi és tudományos egyesület túlságosan igénybe veszi az érdeklődést — elég látogatottak voltak a tagok részéről, még inkább a nagy közönség részéről. Üléseink — számszerint: egy nagygyűlés, hét fölolvasó ülés, két elnöki ülés s a rendes tagok három zárt ülése — változatos tárgysorral foglalkoztak. Fölolvasó üléseink napirendjén tudományos előadások szerepeltek és pedig egy tudományos témáról szóló elnöki beszéd, kilenc nagyobb, részben egész ülést betöltő értekezés, köztük egy székfoglaló és egy emlékbeszéd és hat fölolvasás nyomán keletkezett részletesebb vitatkozás. Egyéb üléseinken részben a Társaság ügyeire vonatkozó eszmecserék kerültek napirendre.

Fölolvasó üléseink tárgyai részletesen a következők voltak:

*Január 18-án: Fináczy Ernő* előadása «Újabb törekvések a didaktika terén» címen és *Székely György* emlékbeszéde *Szász Károly* tiszteleti tagról.

*Február 15-én* : *Miklós Elemér* vendég fejtegetése «Az irodalom-történet tanításáról a középiskolában», melyet a tárgy részletes megbeszélése követett.

*Március 21-én* : *Somogyi Géza* fölolvasása «A polgári iskola kérdéséről», melyhez terjedelmes vita fűződött.

*Május 16-án* : *Rombauer Emil* emlékezése «Az 1883: XXX. t. c. és annak hatása középiskoláink fejlődésére» címen a törvény szentesítésének 25. évfordulója alkalmából és *Kőrösi Henrik* előadása e címen «A magyar nyelv tanítása a nemzetiségi vidékeken».

*Október 17-én* fölolvasó ülésünket egy tárgy töltötte be «A kinésztésias írás-olvasás tanítás módszere» címen. A téma tárgyalása három részből állott. Először *Juba Adolf* adta elő «A módszer méltatását élettani és orvosi szempontból», azután *Szász Irén* vendég ismertette «A módszer gyakorlását és előnyeit a phonimika fölött», végül részletes vita fejezte be a kérdés tárgyalását.

*November 21-én* : *Imre Sándor* tartotta székfoglalóját «A nevelés sorsa és a szocializmus» címen». E székfoglalóhoz vitatkozás fűződött.

*December 19-én* : *Kemény Ferenc* adta elő «Modern iskolaügyi áramlatok» című fejtegetéseit.

Társaságunk elmúlt évi munkálkodásának egyik jelensége továbbá az az irodalmi pályázat, melyet a György Aladár néhai tagtársunk hagyatéka szerint erre a célra szánt összegből még 1907 január 19-én írtunk ki Brunswick Terézia, a magyar gyermekertek megalapítójának életrajzára. A pályázati határidő 1908 szeptember hó 1-én lejárt s e szabályszerű időig két pályamű érkezett be, melyeknek sorsa a kiküldött bírálók, Székely György és Weszely Ödön rendes tagok javaslata alapján a mai nagygyűlésen fog eldöntetni.

Társaságunk tulajdonképeni munkásságának maradandóbb eredményeiről azonban folyóiratunk tanuskodik. A folyóiratnak kettős gondozása, melynél fogva felelős szerkesztőnk munkáját az elmúlt esztendőben is elnökünk közreműködése mellett folytatta, valóban bevált s a Magyar Pædagogia úgy terjedelemben, mint tartalomban hű maradt jó híréhez.

Folyóiratunknak az elmúlt évi folyamban 39 munkatársa volt s tartalma a következőképen oszlott meg: Az önálló értekezések száma 16 volt; kicsinynek látszó szám, melyet azonban érthetővé tesz az, hogy köztük egy nagyobb tanulmány is van, mely maga négy közleményre terjedt s öt olyan, mely két-két közleményt tett ki; a hazai irodalmi műveket tárgyaló ismertetések száma nyolc, a külföldieké 14; folyóiratunk ezenkívül hét nagyobb külföldi pædagogiai szakközlönynek tartalmát kivonatolta részletesen 13 közleményben s külön rovat-

ban 12 pædagogiai jellegű magyar folyóiratról adott terjedelmesebb belföldi lapszemlét két nagyobb közleményben; négy közleményben teljes könyvészetét adta az 1907. évi külföldi (angol, francia és német) pædagogiai irodalomnak s egy terjedelmesebb közleményben az 1907. évi magyar pædagogiai irodalom teljes repertóriumát; volt továbbá folyóiratunkban 13 kisebb és 11 vegyes közlemény; ezenkívül az alapszabályok értelmében állandó rovata volt a Társaság hivatalos közleményei számára. Ez adatokból világos, hogy folyóiratunk néhány év óta kialakult programjához képest az elmúlt évben is tudományos szemleszerű jellegét az önálló értekezéseken kívül főleg kritikai rovattal s könyvészeti közleményeivel törekedett fõntartani.

A Magyar Pædagogiai Társaság életének egyéb nyilvánulásai közül ezúttal 1908-ban hiányzott egy megszokott momentum. Bár az elõzõ 1907. évben a Társaság két rendes tagjának, Nátafalussy Kornélnak és Peres Sándornak elhúnyta hézagot vágott tagtársaink zárt szazas sorában, Társaságunk 1908. évi nagygyûlése úgy határozott, hogy e helyeket csak az 1909. évi nagygyûlésen fogja betölteni. Ilyen módon rendes tagjaink gyarapodásáról sajnálattal nem számolhatok be ezúttal, annál inkább örömmel regisztrálok azonban hivatalos beszámolómban azt a különben mindnyájunk elõtt ismeretes tényt, hogy Társaságunk 1908. évi nagygyûlésén *gróf Apponyi Albert* m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat a nemzeti kultura mindenkori lelkiismeretes gondozásáért s különösen a magyar népnevelés nemzeti feladatait megvalósító törvényhozási alkotásáért egyhangúan a Társaság tiszteleti tagjává választotta. Társaságunk megválasztatásáról külön díszes oklevél átadásával értesítette a miniszter urat, mely alkalommal Ő Nagyméltósága a tiszteleti tagságot elfogadta s megígérte, hogy a Társaság munkájához szívesen csatlakozik.

Megnövekedett tagjaink száma 38 külsõ tagnak belépése által is, kiknek jelentkezése főleg a magyar néptanítói karnak Társaságunk törekvései iránti érdeklõdését dicséri.

Ezek után az örvendetes adatok után azonban, t. Társaság, jelentésemnek szomorú részére kell áttérnem, midõn elmúlt évi veszteségeinkrõl készülök beszámolni. A halál elég súlyosan pusztított soraink között az elmúlt esztendõben is, mikor épen a Társaságot megalkotó legrégibb tagok közül ragadott el hármat is a sötét sír ölébe. Alig három hónapja, hogy valóban országos részvét impozáns nyilvánulása mellett állottuk körül ravatalát Társaságunk egyik leg-szerényebb, pedig igen munkás és igen tudós tagjának, egyúttal a népoktatás körébõl való alelnökének, *Kiss Áronnak*, kit szakadatlanul munkás élet után, alig megkezdett s akkor is csak névleges nyugalma elején, de tulajdonképen ifjú lélekkel kezdett új tudós munka mellõl

ragadott el a végzet, kinek szelid emlékezete előtt épen ma volt alkalom a kegyelet fáklóját meggyújtani.

A mult év halottja volt *Berecz Antal*, a felsőbb leányiskolák miniszteri biztosa is, kiben nemcsak Társaságunknak alapítása óta való tagját, hanem a magyar tudományosságnak egyéb téren is derék munkását tiszteltük. Bár elhunyt tagtársunk folyóiratunkat nem kereste fel cikkeivel, de iskolaszervezési ügyek körül s az országos középiskolai tanáregyesület alapítása és szervezése körül végzett fáradhatatlan munkásságával, mint ez egyesületnek hosszú időn át elnöke, jó nevet biztosított magának a magyar pædagogiai élet történetében s az újabb magyar tanári társadalom konszolidációjára vonatkozó nagyszámú tanügyi cikkeivel és számos derék tankönyvével a pædagogiai irodalomnak is buzgó művelője volt.

Régi hű munkatársaként vele élt, vele halt Társaságunknak szintén alapítása óta való tagja, az 1908. év derekán elhunyt *Károly György Hugo*, felsőbb leányiskolai igazgató, a premontrei kanonokrend tagja, ki hosszú ideig tartó, buzgó tanári működése közben eleven munkássággal vett részt Berecz Antallal együtt egyrészt a felsőbb leányiskolák szervezésének, másrészt az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület alapításának munkájában s nagyszámú tanügyi cikkein kívül különösen «Szépészeti képzés gimnáziumainkban» címen kiadott módszertani értekezéseivel szolgálta a magyar pædagogiai irodalmat.

Midőn az elmúlt évben elhunyt tagjaink emlékezetét kegyeletesen megújítom, egyúttal indítványozom a t. nagygyűlésnek, iktassuk jegyzőkönyvünkbe elvesztett társaink elhúnya fölött érzett fájdalunkat.

Anyagi ügyeinkről Társaságunk pénztárosa részletes jelentést fog a t. nagygyűlés elé terjeszteni. Kötelességem azonban e helyütt megemlíteni, hogy a Társaság folyó anyagi ügyeinek zavartalan alakulását a tagok érdeklődésén kívül főleg a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr ő Nagyméltósága biztosította 2000 korona évi segély utalványozásával.

Midőn e segélyösszeg anyagi értéke mellett annak erkölcsi jelentőségét is hangsúlyozom, indítványozom, bízza meg a t. nagygyűlés az elnökséget, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszteriumnak e támogatásért, a Magy. Tud. Akadémiának pedig az akadémiai ülésteremnek üléseink számára való átengedéseért a t. Társaság köszönetét tolmácsolja.

Kérem a t. Társaságot, szíveskedjék a jelentésem során előadott indítványaimat elfogadni és jelentésemet tudomásul venni.

Budapesten, 1909 január 23-án.

*Dr. Gyulai Ágost.*

A nagygyűlés a titkári jelentést tudomásul veszi.

IV. *Gyulay Béla* pénztáros jelentése a pénztár állapotáról.

## A Magyar Pédagogiai Társaság 1908. évi zárószámadása.

## Bevétel.

|  | Kor. | fill. |
|--|------|-------|
| Készlet 1907-ről                             | 893  | 34    |
| Hátralékokból                                | 1591 | —     |
| Folyó évi tagdíjakból                        | 476  | —     |
| Alapítványok kamataiból                      | 102  | 87    |
| Tiszteleti és rendes tagok adományaiból      | 100  | —     |
| Segély a nm. vallás- és közokt. minisztertől | 2000 | —     |
| Összesen                                     | 5163 | 21    |

## Kiadás.

|  | Kor. | fill. |
|--|------|-------|
| Nyomtatványokra  | 356  | —     |
| Írói és szerk. tiszteletdíjakra  | 2073 | 40    |
| Titkári tiszteletdíjra   | 400  | —     |
| Pénztárnoki tiszteletdíjra   | 400  | —     |
| Jegyzői tiszteletdíjra   | 200  | —     |
| Szolgáknak   | 60   | —     |
| Hirdetésekre   | 56   | 20    |
| Ügykezelési költségekre (levelezés, bélyeg, pénzbehajtás, intézés, taggyűjtés stb.)              | 204  | 22    |
| Vegyes kiadásokra (előfizetésekre, Petőfi-házra, Kiss Áron ravatalára, Greguss síremlékére stb.) | 354  | 20    |
| Tárgymutatóra  | 300  | —     |
| Összesen   | 4404 | 02    |
| Készlet 1909-re  | 759  | 19    |
|  | 5163 | 21    |

Budapest, 1908 december 31-én.

*Böngérfi János* s. k.,  
ellenőr.

*Dr. Gyulay Béla* s. k.,  
pénztáros.

A pénztári könyveket 1908 jan. 1-től 1908 dec. 31-ig átvizsgáltuk, úgy a bevételeket, mint a kiadásokat az okmányokkal és tag-sági könyvekkel egybeahasonlítottuk és megegyezőknak találtuk. A ki-mutatott 759 K 19 fill. pénztári készlet készpénzben és a 2750 K alapítványtőke egy Pesti Hazai Első Takarékpénztár-egyesületi és egy Pesti Magy. Keresk. Bank betétkönyvecskéjében, 100 K pedig egy 4%-kal kamatozó 23,921. sz. járadékkölcsonkötvényben, úgyszintén György Aladár pályadíj címén 200 K s a Tárgymutatóra címen a

Pesti Magy. Keresk. Bank 31,083. és 37,102.sz. betétkönyvecskéjében előttünk bemutatott. Ezek alapján a pénztárnoknak a fölmentvényt megadni kérjük.

Budapest, 1909 január hó 20-án.

*Radó Vilmos* s. k.,  
számvizsgáló bizottsági tag.

*Dr. Zsengeri Samu* s. k.,  
számvizsgáló bizottsági tag.

V. *Radó Vilmos* r. tag a számvizsgáló bizottság nevében jelenti, hogy a számadásokat megvizsgálta, a tételeket az okmányokkal egybe-hasonlítottta s mindent a legnagyobb rendben talált.

A nagy-gyűlés a jelentést tudomásul veszi, a pénztárnoknak a fölmentvényt megszavazza s munkásságáért köszönetet mond. A jövő évi számadások megvizsgálására ismét *Radó Vilmos* és *Zsengeri Samu* küldetnek ki.

VI. *Gyulay Béla* pénztáros előadja a jövő évi költségelőirány-zatra vonatkozó következő javaslatait:

### A Magy. Pædagogiai Társaság 1909. évi költségelőirányzata.

|   | <b>Bevétel.</b> | Kor. áll. |
|---|-----------------|-----------|
| Készlet 1908-ról                                | .....           | 759 19    |
| Hátralékokból                                   | .....           | 1350 —    |
| Folyó évi tagdíjakból                           | .....           | 300 —     |
| Alapítványok kamataiból                         | .....           | 100 —     |
| Tiszteleti és rendes tagok adományaiból         | .....           | 50 —      |
| Segély a vallás- és közoktatásügyi minisztertől | .....           | 2000 —    |
| Összesen  | .....           | 4559 19   |

|   | <b>Kiadás.</b> | Kor. áll. |
|---|----------------|-----------|
| Nyomatványokra                          | .....          | 500 —     |
| Írói és szerk. tiszteletdíjakra         | .....          | 2200 —    |
| Titkári tiszteletdíjra                  | .....          | 400 —     |
| Pénztárnoki tiszteletdíjra              | .....          | 400 —     |
| Jegyzői tiszteletdíjra                  | .....          | 200 —     |
| Szolgáknak                              | .....          | 60 —      |
| Hirdetésekre                            | .....          | 80 —      |
| Ügykezelési költségekre                 | .....          | 200 —     |
| Vegyes kiadásokra (előfizetésekre stb.) | .....          | 200 —     |
| Tárgymutatóra                           | .....          | 300 —     |
| Összesen                                | .....          | 4540 —    |
| Készlet 1910-re                         | .....          | 19 19     |

Budapest, 1909 január 11-én.

Az elnökség nevében

*Dr. Gyulay Béla* s. k.  
pénztáros.

VII. *Gyulai Ágost* titkár a Brunswick Teréz életrajzára kiírt 200 koronás pályázat eredményéről tesz jelentést. A kitűzött határidőre két pályamunka érkezett be. Az egyik számba sem jöhet; a másik — bár irodalmi színvonalon áll sok tekintetben hiányos.

A nagy-gyűlés a pályadíjat nem adja ki s a pályázat megújítását határozza el.

### Jelentés a Brunswick Teréz grófnő életrajzára hirdetett pályázatról.

Tekintetes Társaság!

A «Magyar Pædagogiai Társaság» pályázatot hirdetett a következő tételre: «Gróf Brunswick Teréz életrajza különös tekintettel a gyermekkertek alapítása körüli érdemeire».

E pályázatra két pályamű érkezett be. Az egyik, melynek jeligéje: «Teréz minden embert szeret stb.» alig néhány lapra terjedő, s nagyon gyakorlatlan kézre valló vázlat, mely még a legszerényebb önképzőkört sem elégténé ki. Nemcsak híjjával van a megszerkesztés minden elemi követelményének, hanem a stílus, a grammatika és a helyesírás szabályaival is hadilábon áll.

Sajnos, a másik pályamű sem felel meg azoknak az igényeknek, melyeket a M. P. Társaság ilyen munkával szemben joggal támaszthat. Ennek jeligéje: «... És mondá Jézus: Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni...» Ez a munka irodalmi stílusban, sőt sok helyt szépen és lendületesen van írva. Ámde arról, amit a pályázati hirdetményben a Társaság kíván, hogy t. i. «az eddigi irodalom s esetleges levéltári kutatások alapján» legyen a munka megírva, itt szó sincs. Az irodalmat a szerző nem is állítja össze. Főforrásai: Kacskovics egyik beszéde a Pesti Naplóból, Teichengräber «Nevelési emléklapok» c. műve, Szász Károly egy cikke a Vasárnapi Ujságból, Nagy Iván, Szinnyei stb. Nem találjuk nyomát annak, hogy fölhasználta volna Rapos nagy munkáját. Így tehát még a nyomtatásban megjelent irodalmat sem használja fel egészen. E forrásokból bizony csak fogyatékos képet lehet festeni a grófnőről és működéséről. Levéltári adatok után a szerző nem kutatott, pedig vannak ilyenek. Egyetlen egy új adata sincs.

De a régi adatokból sem tudott oly képet alkotni, mely szemlélhetően állítaná az olvasó elé Brunswick Teréz grófnő életét és működését. Az olvasó nem kap összefüggő képet a grófnő életéről. Az előadottak alapján nem látjuk élete folyását gyermekkorától haláláig. Egyetlenegy momemtum emelkedik csak ki ebből az életrajzból: Brunswick grófnő szerelme Beethoven iránt. A szerző erre a motívumra alapítja munkáját. Ezzel magyarázza meg B. működését is a kisdedővás

terén. E működéséről is kissé zavarosan ír. Főlemlít apró részleteket is, hangulatos momentumokat emel ki, de nem tudja munkáját úgy megszerkeszteni, hogy abból Brunswick grófnő alakja előttünk meglevénedjék, működéséről tiszta fogalmat alkossunk, s jelentőségét megértsük.

Látszik, hogy a szerző tud írni, van is érzéke az ilyen irodalmi munkásság iránt. Ha csak arról volna szó, hogy Brunswick Teréz grófnő emlékének meleghangú sorokat szenteljünk s eltekintsünk nemcsak önálló forrástanulmányoktól, hanem attól is, hogy a grófnő élete és működése kellő világításba helyeztessék, akkor ez a munka kielégíthetné irodalmi igényeinket. Ámde a M. Pædagogiai Társaságnak magasabb mértéket kell alkalmaznia, a pályázati hirdetmény szerint is csak oly munka kaphatja meg a díjat, mely önálló forrástanulmányokon alapszik, s magában véve is beccsel bír. Minthogy e föltételeknek egyik pályamű sem felel meg, azt javasoljuk, hogy a Társaság a díjat ne adja ki, hanem hirdessen újabb pályázatot.

Budapest, 1909. január 11.

*Dr. Székely György.*

*Dr. Weszely Ödön.*

#### VIII. Választások.

*Fináczy Ernő* dr. elnök jelenti, hogy betöltésre vár a népiskolai körből való alelnöki állás, valamint öt hely a rendes tagsági állományban. Az elnökség javaslata következő:

a) Az alelnöki állásra ajánlja a magyar közoktatásügynek egyik legkiválóbb munkását, *Sebestyén Gyulát*, a tudós tanférfiút, a finom tollú író, a kitűnő szónokat, a példás jellemet, akinek nagy része van hazai tanügyünk fejlesztésében, s aki a Magy. Pæd. Társaság ügyeivel mindig nagy szeretettel foglalkozott.

A nagy-gyűlés lelkes éljenzés mellett egyhangúlag alelnökévé választotta *Sebestyén Gyulát*.

b) *Elnök* a társaság elnökségének nevében is a rendes tagsági helyekre megválasztatni ajánlja:

1. *Dr. Ranschburg Pált*, a gyermekpsychológiának és illetőleg kísérleti pædagiának a külföldön is jól ismert kiváló művelőjét, «A gyermeki elme» című, már 2. kiadásban megjelent mű íróját, aki kutatásainak és kísérleteinek eredményeiről társaságunk egyik mult ülésén is beszámolt.

2. *Nárai Szabó Sándor* dr. kultuszminiszteri tanácsost, kinek a gyógypædagogia fellendítése körül szerzett érdemei közismertek; aki aránylag rövid idő alatt és aránylag igen csekély anyagi eszközökkel ezt a századok óta elhanyagolt fontos emberbaráti és pædagogiai ügyet nemes és önzetlen lelkesedéssel felkarolta, a gyógypædagogiai intézmények anyagi és szellemi fejlesztését ügykörében minden tőle telhető módon előmozdította s a gyógypædagogiai hazai irodalmat is úgyszólván megteremtette.

3. Dr. *Bozóky Endrét*, az orsz. közoktatási tanács titkári teendőinek ellátásával megbízott középiskolai igazgatót, ki hosszú és sikerekben gazdag pædagogiai munkásságra tekinthet vissza és folyóiratunkat több terjedelmes tanulmányával gazdagította.

4. Dr. *Gockler Lajos* kolozsvári keresk. akadémiai tanárt, a «La pédagogie de Herbart» című, Párisban 1905-ben megjelent és a külföldi (francia és német) szaksajtó által elismerő birálatban részesített, 400 oldalra terjedő könyv íróját, a párisi egyetem doktorát, a herbarti pædagiának hazánkban ez idő szerint egyik legalaposabb ismerőjét.

5. Dr. *Havass Gyula* nyugalmazott tanfelügyelőt, a népnevelésnek ezen régi, kiváló munkását, a Goerth-féle «Tanítás művészete» című didaktikai mű magyar fordítóját, több nagy napilapnak éveken át tanügyi referensét, a Magyar Pestalozzi című pædagogiai folyóirat volt szerkesztőjét, társaságunknak egyik lelelkesebb és legőszintébb barátját.

A nagy-gyűlés egyhangú lelkesedéssel megválasztja a Magyar Pædagogiai Társaság rendes tagjaiul: dr. Ranschburg Pált, Nárai Szabó Sándort, dr. Bozóky Endrét, dr. Gockler Lajost, dr. Havass Gyulát.

Elnök az ülést bezárja.

## A Magyar Pædagogiai Társaság az 1909. elején.

## I. A Társaság tisztviselői:

- Tiszteletbeli elnök: *Heinrich* Gusztáv dr., min. tan., nyug. egyet. tanár, a M. Tud. Akad. főttkára.
- Elnök: *Fünczy* Ernő dr., egyet. tanár, az Orsz. Közokt. Tanács alelnöke.
- Alelnökök: a) a népoktatás köréből: *Sebestyén* Gyula, kir. tanácsos, tanítóképzőintézeti szakfelügyelő.  
 b) a középiskolák köréből: *Erődi* Béla dr., udv. tan., kir. főigazgató.  
 c) az egyetem köréből: *Kármán* Mór dr., kir. tan., egyet. m. tanár.
- Titkár: *Gyulai* Agost dr., a Pædagogium tanára.
- Szerkesztő: *Weszely* Ödön dr., főreáliskolai igazgató.
- Pénztárnok: *Gyulai* Béla dr., polg. leányisk. igazgató.
- Ellenőr: *Böngérfi* János, polg. isk. igazgató.
- Jegyző: *Trájtler* Károly, fővár. közs. nép- és iparisk. igazgató.
- Könyvtárnok: *Szuppán* Vilmos, kir. tan., keresk. akad. igazgató.

## II. Tiszteleti tagok:

- Apponyi* Albert gr., v. b. t. t., vallás- és közoktatásügyi miniszter, Budapest (1908).
- Bartal* Antal, kir. tan., nyug. gyak. főgimn. igazgató, Haraszi (1894).
- Berzeviczy* Albert dr., v. b. t. t., a M. Tud. Akad. elnöke, Budapest (1894).
- Csáky* Albin gróf, v. b. t. t., Budapest (1894).
- <sup>5</sup> *Dugard* M. kisasszony, pædag. író, a párisi Lycée Molière tanára, Páris (1904).
- Eötvös* Loránd báró, v. b. t. t., egyetemi tanár, Budapest (1894).
- Fehér* Ipoly, v. b. t. t., pannonhalmi főapát, Pannonhalma (1894).
- Léövey* Sándor, közigazgatási bíró, Budapest (1894).
- Molnár* Viktor dr., vall. és közokt. min. államtitkár, Budapest (1904)
- <sup>10</sup> *Sée* Camille, francia államtanácsos, pædag. író, Páris (1904).
- Tukács* Menyhért dr., jászóvári prépost, Jászó (1904).
- Vaszary* Kólos, bibornok, Magyarország hercegprimása, Ezertergom (1894).
- Wlassics* Gyula dr., v. b. t. t., a közigazgatási bíróság elnöke, Budapest (1896).
- <sup>15</sup> *Zsilinszky* Mihály, v. b. t. t., Budapest (1894).

## III. Rendes tagok:

- Alexander Bernát dr., egyetemi tanár, Budapest (1892).
- Bádcy Ferenc dr., kir. tan., gyakorló főgimn. igazg., Budapest (1892).
- Bárczy István dr., székesfővárosi polgármester, Budapest (1906).
- Bartoniek Géza, az Eötvös-kollégium igazg., Budapest (1904).
- <sup>5</sup> Beke Manó dr., egyetemi tanár, Budapest (1899).

- Békefi Remig dr., egyetemi tanár, Budapest, (1901).  
 Beöthy Zsolt dr., főrendih. t., egyet. tanár, Budapest (1892).  
 Bokor József dr., egyet. m. tanár, Budapest (1892).  
 Bózóky Endre dr., az Orsz. Közoktatási Tanács titkára (1908).  
 10 Böngérfi János, polg. isk. igazgató, Erzsébetfalva (1892).  
 Capesius József dr., tanítóképzőint. igazgató, Nagyszében (1892).  
 Csáka Károly, nyug. gimn. igazgató, Vác (1893).  
 Demeczky Mihály dr., udv. tan., Budapest (1892).  
 Csengeri János dr., egyetemi tanár, Kolozsvár (1892).  
 15 Dóczy Imre, egyházkerületi gymn. felügyelő, Debrecen (1903).  
 De Gerando Antonina, fels. leányisk. igazgató, Kolozsvár (1892).  
 Dreisziger Ferenc, tanítóképzőint. tanár, Kalocsa (1905).  
 Ember János, kir. tanfelügyelő, Székelyudvarhely (1892).  
 Elischer József, kir. tan., ny. tanker. főigazgató, Budapest (1892).  
 20 Erődi Béla dr., udv. tan., tanker. főigazgató, Budapest (1892).  
 Eötvös K. Lajos, kir. tanfelügyelő, Debrecen (1892).  
 Ferenczy József dr., műgyet. tanár, Budapest (1892).  
 Fináczy Ernő dr., egyetemi tanár, Budapest (1892).  
 Földes Géza, polg. isk. igazg., Budapest (1897).  
 25 Geöcze Sarolta, tanítónőképz. int. igazgató, Budapest (1892).  
 Géresi Kálmán, tanker. főigazgató, Debrecen (1893).  
 Goekler Lajos dr., keresk. akad. tanár, Kolozsvár (1908).  
 Gőző József dr., polg. leányisk. igazg., Budapest, (1892).  
 Gyertyánffy István, kir. tan., a Pædagogium ny. igazg., Budapest (1892).  
 30 Gyomlay Gyula dr., az Eötvös-kollégium tanára, Budapest (1892).  
 Gyulai Agost dr., a Pædagogium tanára, Budapest (1904).  
 Gyulay Béla dr., polg. leányisk. igazg., Budapest (1892).  
 Hajnóczy József dr., kir. tanfelügyelő, Lőcse (1893).  
 Havass Gyula dr., ny. kir. tanfelügyelő (1908).  
 35 Halász Ferenc, min. tanácsos, Budapest (1896).  
 Hegedüs István dr., egyetemi tanár, Budapest (1895).  
 Hegedüs Károly, iparisk. főigazgató, Budapest (1892).  
 Imre Sándor dr., a Paedagogium tanára, Budapest (1906).  
 Juba Adolf dr., iskolaorvos, Budapest (1906).  
 40 Kármán Mór dr., kir. tan., egyet. m. tanár, Budapest (1892).  
 Katonáné Thuránszky Irén, ny. tanítónőképz. igazg., Budapest (1892).  
 Kemény Ferenc dr., főreálisk. igazg., Budapest (1903).  
 Kerékgyártó Elek dr., polg. isk. igazgató, Budapest (1903).  
 Kirchner Béla, keresk. isk. főigazg., Budapest (1903).  
 45 Körösi Henrik kir. tanfelügyelő, Budapest (1903).  
 Körösi Sándor, főgimn. tanár, Budapest (1892).  
 Kuncz Elek, kir. tan., tanker. főigazg., Kolozsvár (1892).  
 Kuthy József dr., címz. főig., ny. főreálisk. igazg., Székesfehérvár (1892).  
 Komáromy Lajos, az Erzsébet-nőisk. nyug. tanára, Budapest (1892).  
 50 Kovács János dr., a Pædagogium tanára, Budapest (1897).  
 Lázárné Kasztner Janka, az Erzsébet-nőisk. igazg., Budapest (1892).  
 Lengyel Sándor, felső keresk. isk. igazg., Budapest (1892).  
 Léderer Abrahám, nyug. igazgató, Budapest (1892).  
 Málnai Mihály dr., tanítóképzőint. tanár, Budapest (1892).  
 55 Márki Sándor dr., egyetemi tanár, Kolozsvár (1892).  
 Mártonffy Márton, udv. tan., iparisk. főigazgató, Budapest (1893).

- Mayer Béla, püspök, Kalocsa (1893).  
 Mázy Engelbert dr., tanker. főigazgató, Kassa (1903).  
 Medveczky Frigyes dr., udv. tan., egyetemi tanár, Budapest (1892).  
 60 Mosdóssy Imre, kir. tan., székesfővárosi kir. tanfelügyelő (1907).  
 Nagy László, tanítónőképzőint. c. igazg. Budapest (1892).  
 Náray-Szabó Sándor, miniszteri tanácsos, Budapest (1908).  
 Négyesy László dr., egyet. m. tanár, gyak. főgim., tanár Budapest (1896).  
 Neményi Imre dr., min. oszt. tanácsos, Budapest (1894).  
 65 Öreg János dr., jogakadémiai tanár, Debrecen (1892).  
 Pauer Imre dr., min. tan., egyet. tanár, Budapest (1892).  
 Pauler Ákos dr., jogakad. tanár, Pozsony (1905).  
 Péterfy Sándor, kir. tan., nyug. tan. képzőint. tanár, Parndorf (1892).  
 Pethes János, tan. képzőint. igazg., Pápa (1902).  
 70 Pirchala Imre, tanker. főigazg., Pozsony (1893).  
 Platz Bonifác dr., nyug. tanker. főigazg., Székesfehérvár (1892).  
 Popovics V. István, a Thököly-int. igazgatója, Budapest (1892).  
 Riedl Frigyes dr., egyetemi tanár, Budapest (1892).  
 Radó Vilmos, ny. tan. képzőint. igazg., Budapest (1892).  
 75 Ranschburg Pál dr., ideg orvos, Budapest (1908).  
 Rombauer Emil, c. főigazg., főreálisk. igazgató, Budapest (1905).  
 Schack Béla dr., keresk. isk. főigazgató, Budapest (1901).  
 Schneider István, polg. isk. igazgató, Pécs (1893).  
 Schneller István dr., egyetemi tanár, Kolozsvár (1896).  
 80 Sebestyén Gyula, tanítóképzőint. szakfelügyelő (1892).  
 Sebestyénné Stetina Ilona, az Erzsébet-nőiskola tanára, Budapest (1892).  
 Sebesztha Károly, kir. tan., kir. tanfelügyelő, Temesvár (1892).  
 Spitzkó Lajos, kir. tan., tanker. főigazg., Budapest (1892).  
 Somogyi Géza, ny. tan. képzőint. igazg., Kispest (1904).  
 85 Székely György dr., az Erzsébet-nőiskola tanára Budapest (1907).  
 Szuppán Vilmos, kir. tan., keresk. akad. igazg., Budapest (1892).  
 Trájtler Károly, nép- és iparisk. igazg., Budapest (1892).  
 Tóth József, kir. tan., ny. kir. tanfelügyelő, Budapest (1892).  
 Ponori Thewrewk Emil, udv. tan., egyetemi tanár, Budapest (1892).  
 90 Vajdafy Gusztáv, ny. elemi isk. igazg., Budapest (1892).  
 Vángel Jenő dr., a Pädagogium igazgatója, Budapest (1907).  
 Váró Ferenc, ref. kollég. igazg., Nagyenyed (1892).  
 Velősi Lipót, elemi isk. igazgató, Budapest (1892).  
 Wagner Alajos, c. főigazg., főgimn. igazgató, Budapest (1892).  
 95 Waldapfel János dr., gyak. főgimn. tanár, Budapest (1897).  
 Walter Gyula dr., kanonok, semin. igazg., Budapest (1899).  
 Weszely Ödön dr., főreálisk. igazg., Budapest (1902).  
 Wollmann Elma, tanítónőképzőint. igazg., Pozsony (1892).  
 Zajzon Dénes, nyug. tan. képzőint. igazg., Losonc (1892).  
 100 Zsengeri Samu dr., polg. isk. tanár, Budapest (1892).